

OSLOMET

Politisk organisering og medvirknings- ordninger i de nye kommunene

Fremtidens lokaldemokrati. 25. - 26. september 2018,
Clarion Hotel & Congress, Trondheim.

Jan Erling Klausen og Lars Monkerud

26.09.2018

BY- OG REGIONFORSKNINGSINSTITUTTET NIBR

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

Hva er NIBRs jobb i prosjektet om «Fremtidens kommuner»?

- **Innhente informasjon** om de nye kommunenes planer
 - Utvikling av lokaldemokratiet
 - Politisk organisering
 - Nye politiske arbeidsformer
 - Bruk av digitale løsninger
- **Gi tilbakemelding underveis** til deltagerne
- **Samlet rapport, og formidling**

- Søk i dette området
- Hjem
 - Last opp planer og do...
 - Tilbakemeldinger fra ...
 - Lenke til spørreskjema
 - Papirkurv
 - Rediger

NH Nye Hustadvika kommune

Privat gruppe

★ Følger

 4 medlemmer

+ Ny Publisert 13.5.2018 Rediger

I forbindelse med KMDs prosjekt "Fornyning og utvikling av lokaldemokratiet i kommuner som har vedtak om sammenslåing" vil By- og regionforskningsinstituttet NIBR v/ OsloMet - storbyuniversitetet gjennomføre en *underveisevaluering* av de konkrete tiltakene de nye kommunene vil sette ut i livet. Dette betyr at vi i prosjektgruppen ved NIBR er avhengige av å hente inn god informasjon om de ulike tiltakene fra din kommune, samt at du som kontaktperson også skal få gode tilbakemeldinger fra NIBR i form av praktiske innspill og evalueringer.

For enkelhets skyld har vi i menyen (kolonnen) til venstre på denne siden samlet en del nyttige snarveier, som gjør at du som kontaktperson for den nye kommunen gjennom en enkel "portal" kan ha en god dialog med prosjektet, samt ha muligheter for å laste ned og opp relevant informasjon:

- for å laste opp relevante dokumenter, dvs. ulike planer slik de beskriver målsetninger for, intensjoner bak og praktiske forhold rundt de ulike lokaldemokratiltakene kommunen ønsker å gjennomføre, velg **Last opp planer og dokumenter**, og velg deretter **Last opp** (eller **upload**) i menyen øverst på siden.
- for å laste ned dokumenter som prosjektet etterhvert vil publisere - dvs. evalueringer av de ulike tiltakene, velg **Tilbakemeldinger fra prosjektet**, og **klikk deretter på den aktuelle filen** for å lese dokumentet. Alle relevante dokumenter blir liggende i det "arkivet" som vises til her, men vi kommer også til å legge ut direkte lenker til **aktuelle dokumenter i kolonnen til høyre** på siden du står på nå (under **Siste**).
- for å komme direkte til spørreskjema om lokaldemokratiltak (som vi vil sende ut lenke til via egen e-post), velg **Lenke til spørreskjema**.
- for å gi tilbakemeldinger til prosjektet kan du bruke **Kommentarer**-funksjonen (**Comments**), som du finner helt nederst på siden. Eventuelt kan du også kontakte prosjektdeltagerne [Lars Chr. Monkerud](#), [Marthe Indset](#) eller [Jan Erling Klausen](#) på e-post.
- du kan når som helst komme tilbake til "hovedsiden" (der du står nå) ved å velge **Hjem** i menyen til venstre.

Siste:

Presentasjon av prosjektet (PowerPoint) (formål, temaer, arbeidsmåter mv.) finner du [her](#).

13.04.2018: Vi minner om prosjektledersamlingen for kommunene i prosjektet «Fremtidens lokaldemokrati». Se www.regjeringen.no/lokaldemokrati for program og påmelding.

Kommentarer

Fornyng og utvikling av lokaldemokratiet: Undersøkelse om tiltak og organisering i den nye kommunen

I denne undersøkelsen spør vi deg om planen for fornyng og utvikling av lokaldemokratiet i den nye kommunen. Svarene dine skal gi oss grunnlag for å gi kommunen tilbakemelding på planen for utvikling av lokaldemokratiet i den nye kommunen, og for å skrive den endelige rapporten fra underveisevalueringen. Vi ber deg derfor om forståelse for at det kan ta noe tid å fylle ut skjemaet, og håper at du ser verdien av undersøkelsen.

Du kan gå fremover i skjemaet ved å trykke 'Neste', eller bakover ved å trykke 'Forrige'. Du kan lagre svarene du har gitt ved å trykke 'Lagre svar på denne siden'. Du kan når som helst gå ut av skjemaet, og ta det opp igjen ved en senere anledning ved å trykke på lenken i invitasjons-e-posten. Svarene du allerede har gitt, blir lagret automatisk.

Undersøkelsen består av tre deler: Om tiltak for innbyggermedvirkning, om bruk av digitale løsninger, samt om politisk organisering.

Del 1: Innbyggermedvirkning

Vi regner med at planen for utvikling av lokaldemokratiet i den nye kommunen inneholder tiltak for å engasjere innbyggere og legge til rette for medvirkning. Noen av tiltakene retter seg kanskje mot representanter for foreninger og lag eller lokalt næringsliv. Andre tiltak kan rette seg mot innbyggere i sin alminnelighet. En del kommuner planlegger tiltak som retter seg mot visse grupper av befolkningen, for eksempel barn og unge, eldre, de som er bosatt i utkanten eller innvandrerbefolkningen.

I det følgende ber vi deg om å vurdere disse tiltakene enkeltvis. Vi ber deg først om å oppgi antallet spesifikke tiltak for å involvere og engasjere innbyggere som den nye kommunen tenker å gjennomføre (fyll inn antallet i boksen nedenfor). Når du deretter trykker 'Neste' vil spørreskjemaet ta deg videre til mer detaljerte spørsmål omkring det første av disse tiltakene. Deretter starter en ny runde spørsmål, som dreier seg om det andre tiltaket osv. - altså en runde for hvert tiltak.

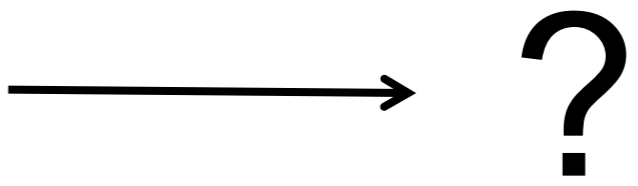
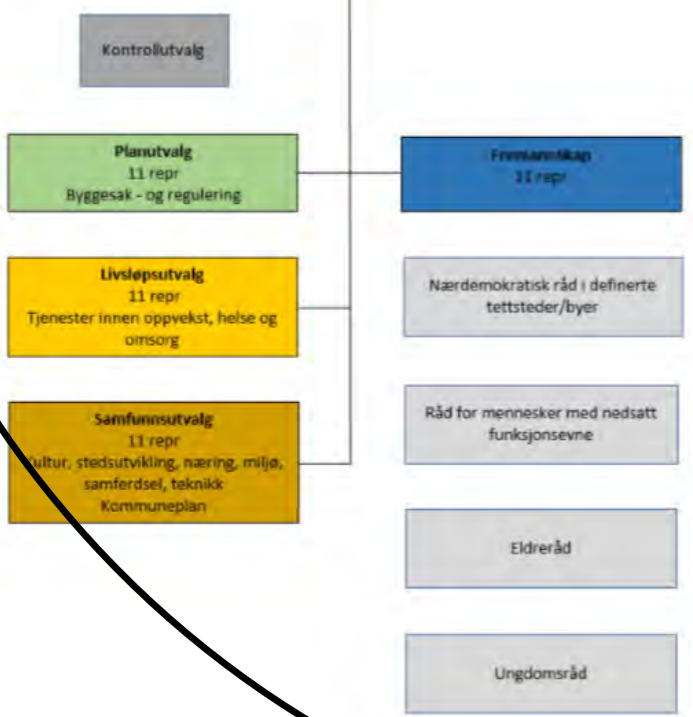
1 Antall tiltak:

[Neste](#) [Lagre svar på denne siden](#)

«Det er ikkje lett å finne
systematiske effektar av
endringar på den politiske
sida»

(O. Bukve, i *Borgere, tjenesteytere og beslutningstakere*,
Offerdal og Hansen red. 1995)

OSLO MET

Hva skal politisk organisering ivareta?

- Tett **samarbeid** mellom politikere, administrativ ledelse og fagforeninger...
- **Meningsfylte oppgaver** til alle representanter...
- Oppnå **sammenheng i tjenestene**...
- Bryte **sektortenkning** og tilrettelegge for **helhetlige politiske vurderinger**...
- **Spre beslutningsansvar** på flere...
- Unngå **maktkonsentrasjon**...
- Ikke **marginalisere** formannskap og bystyre...
- Gi mulighet for **dybdeinnsikt** i saker...

«Politisk vitalitet»

Informasjon

- Saker inn – få eller mange, store eller små
- Saksunderlag – tynt eller grundig
- Tilgang til annen informasjon
- Evne til å sette seg inn i saker

Deliberasjon

- Levende debatt
- Meningsbrytning og meningsdannelse

Betydning

- Beslutningsmyndighet
- Påvirke kommunestyrets problemforståelse og hvilke løsninger som velges

«Politisk vitalitet»

Informasjon

- Saker inn – få eller mange, store eller små
- Saksunderlag – tynt eller grundig
- Tilgang til annen informasjon
- Evne til å sette seg inn i saker

Deliberasjon

- Levende debatt
- Meningsbrytning og meningsdannelse

Betydning

- Beslutningsmyndighet
- Påvirke kommunestyrets problemforståelse og hvilke løsninger som velges

«Rådmannsvelde»

«Sandpåstrøing»

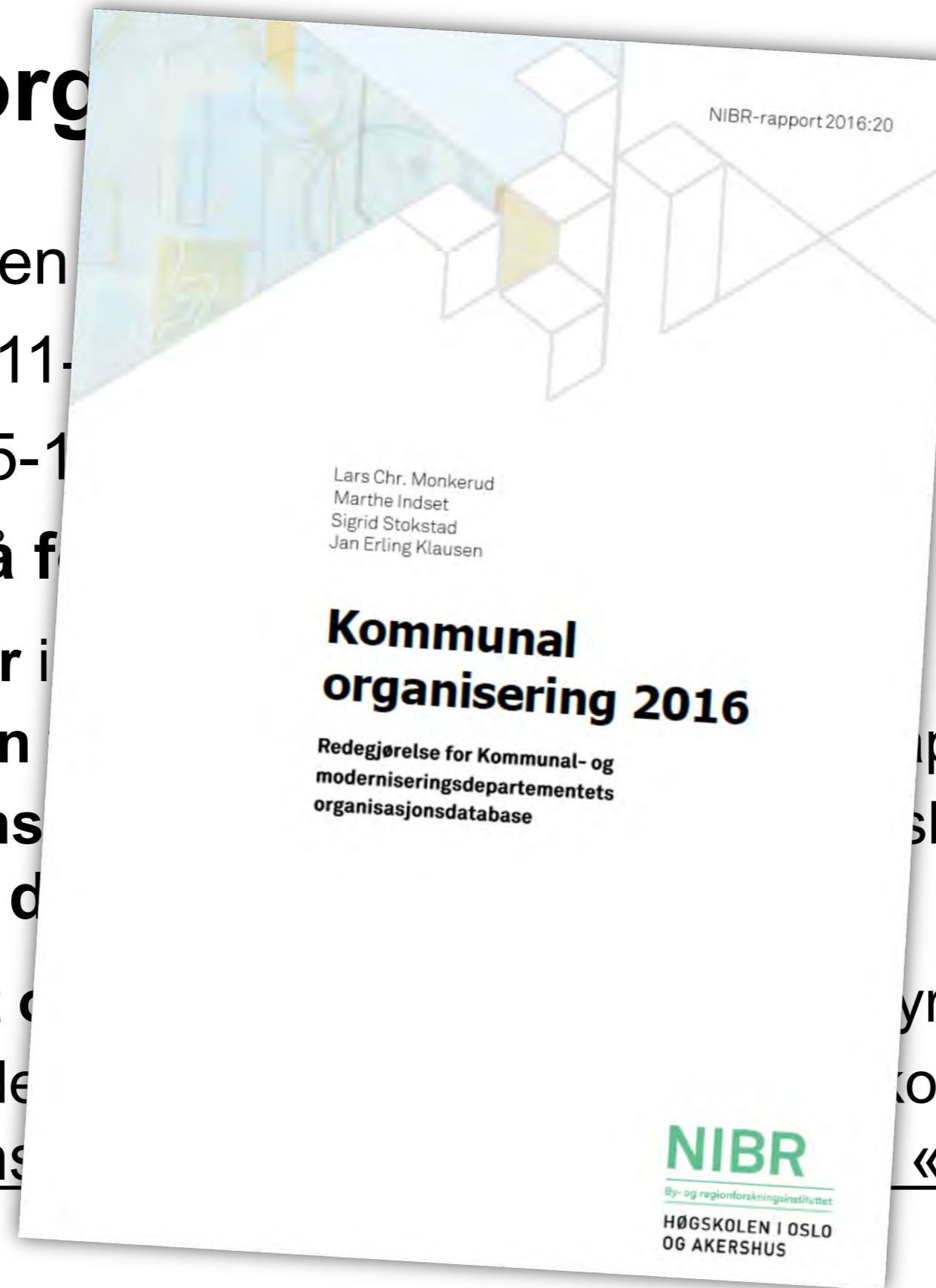
«Supperåd»

«A-og B-politikere»

«Silo-tenking»

«Baktroppen»

- Bare Oslo og Bergen
- **Kommunestyret: 11-**
- **Formannskapet: 5-1**
- Trend: **«Slutten på f**
 - Relativt **flere saker i**
 - **Mindre delegasjon**
 - Stadig mer **begrens**
- Trend: **«All makt i d**
 - Stadig vanligere at c
 - **Mindre vanlig** at de
- Mye mer «formanns

e fylkeskommuner

pet
skapet

yret

kommunestyret (fra 71-63%)

«kommunestyrevelde»

Utvalgsstrukturen

- **Hovedutvalg:** Den tradisjonelle modellen. 39%, ned fra 73% i 2000.
 - Økende **variasjoner** innenfor hovedutvalgsmodellen
 - **Funksjonsmodellen:** 25,5% - også tilbakegang (36% i 2012)
 - «**Andre modeller**» øker til 11,8%...
 - ...men nær 20% har **ikke utvalg**, og 4% har *ett*.
-
- Trend: Tradisjonell modell **fortsetter nedover**, og blir **mer variert**
 - Trend: Funksjonsmodellens **heyday** er over
 - Trend: **Økende differensiering** i utvalgsorganisering

Andre politiske utvalg

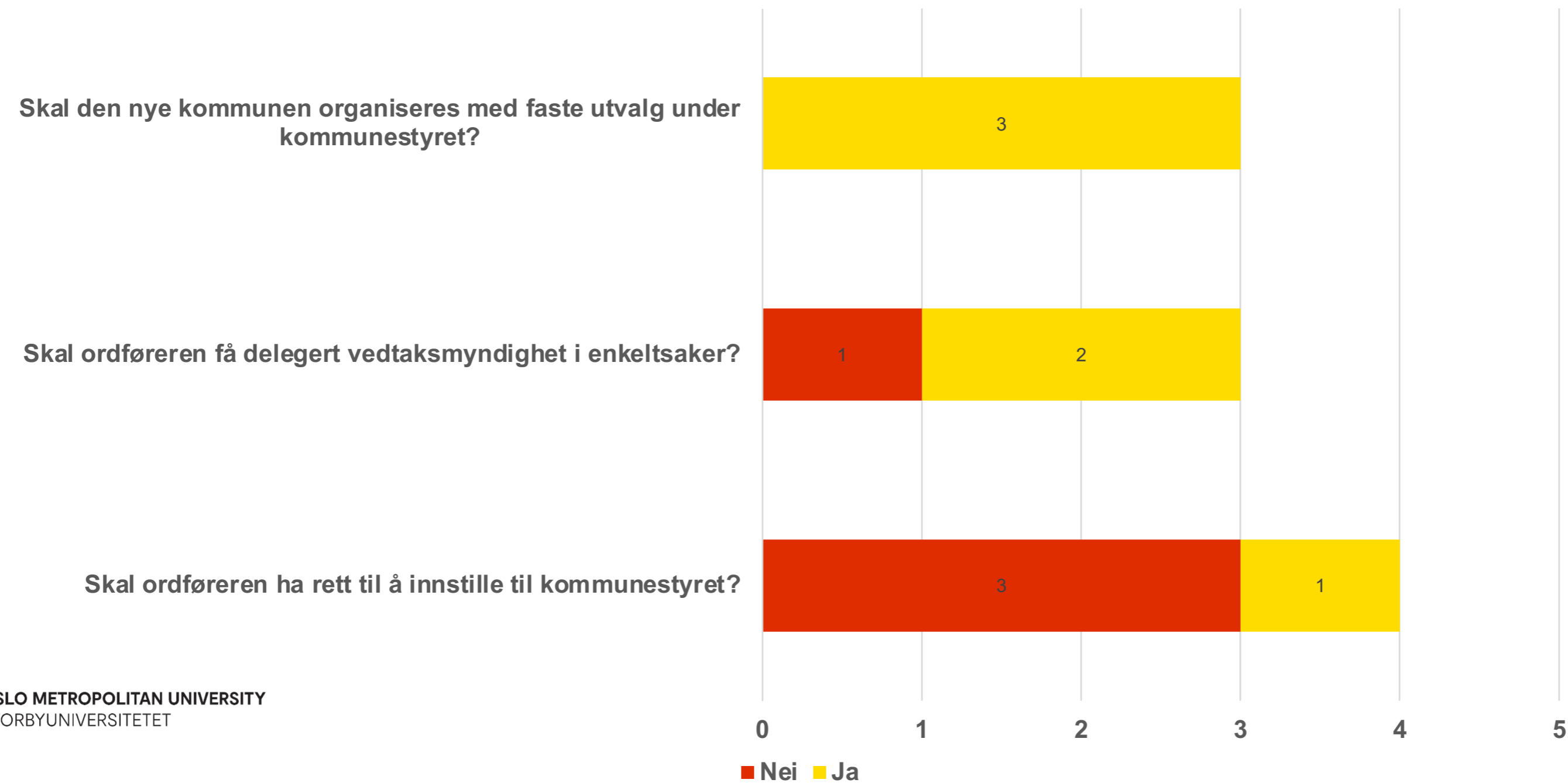
- **Faste utvalg** med eller uten beslutningsmyndighet (km.l. §10).
 - **Kommunestyrekomiteer** som saksforberedende organ, ikke avgjørelsesmyndighet (km.l. §10a).
 - **Ad hoc-komiteer** (§10 nr 5), *kan* vedta enkeltsaker.
-
- 81% har faste utvalg, og 93,6% av dem har beslutningsmyndighet
 - 18,4% har komiteer, og dette er stigende
-
- Trend: **Utvalg og komiteer** er på fremmarsj
 - Trend: **Ad hoc** er «het potet»

Hva ellers...

- Hver fjerde kommune bemanner alle verv i alle utvalg bare med kommunestyremedlemmer.
- Administrativ distriktsorganisering har falt veldig, og er nå under 10 %.
- Bare Oslo har store, politiske bydeler – og grendeutvalgene virker lite utbredt.

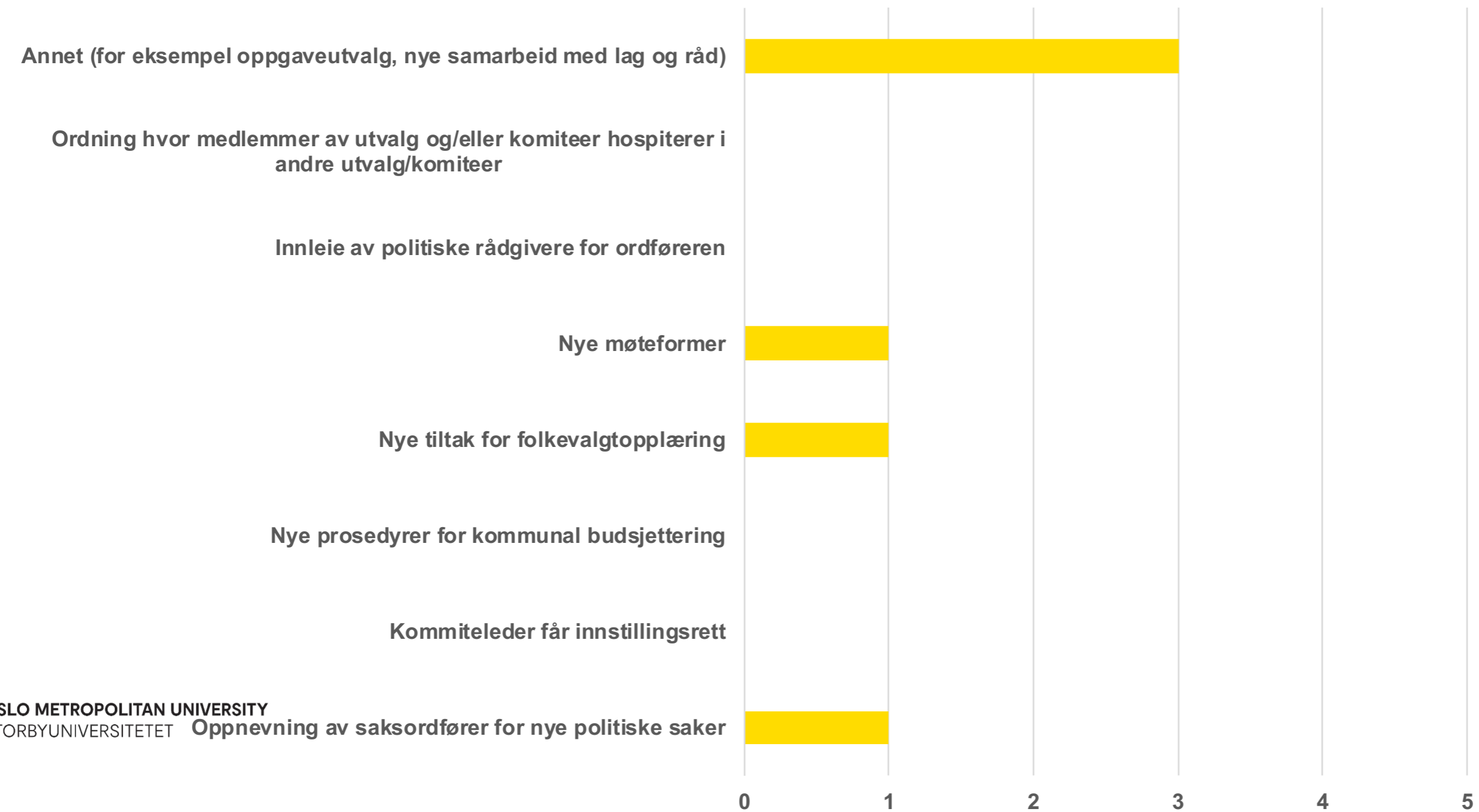
Politisk organisering i nye kommuner

Politiske løsninger i den nye kommunen

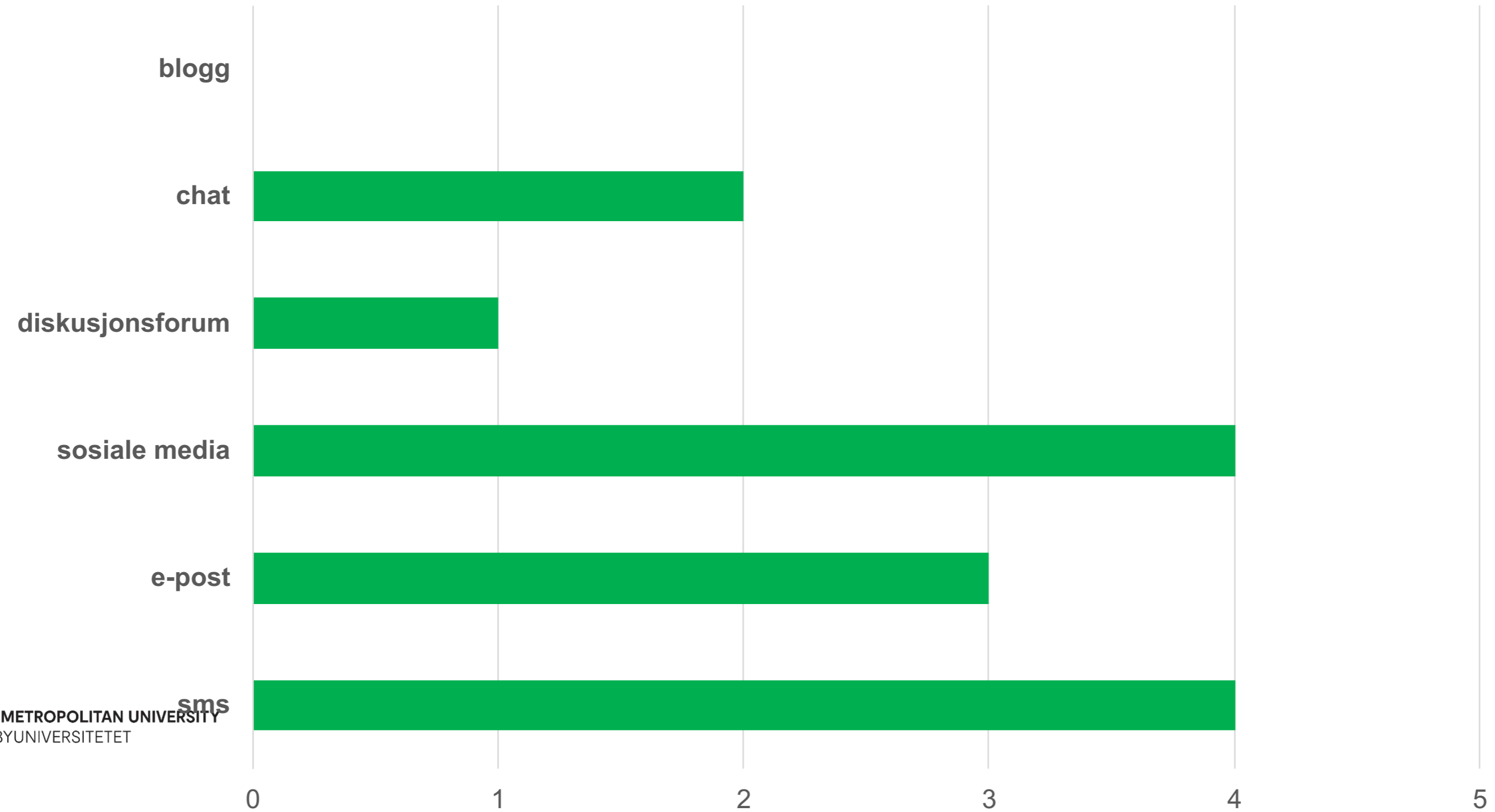
Politiske arbeidsformer

Tiltak for å endre arbeidsmåter i politiske saker

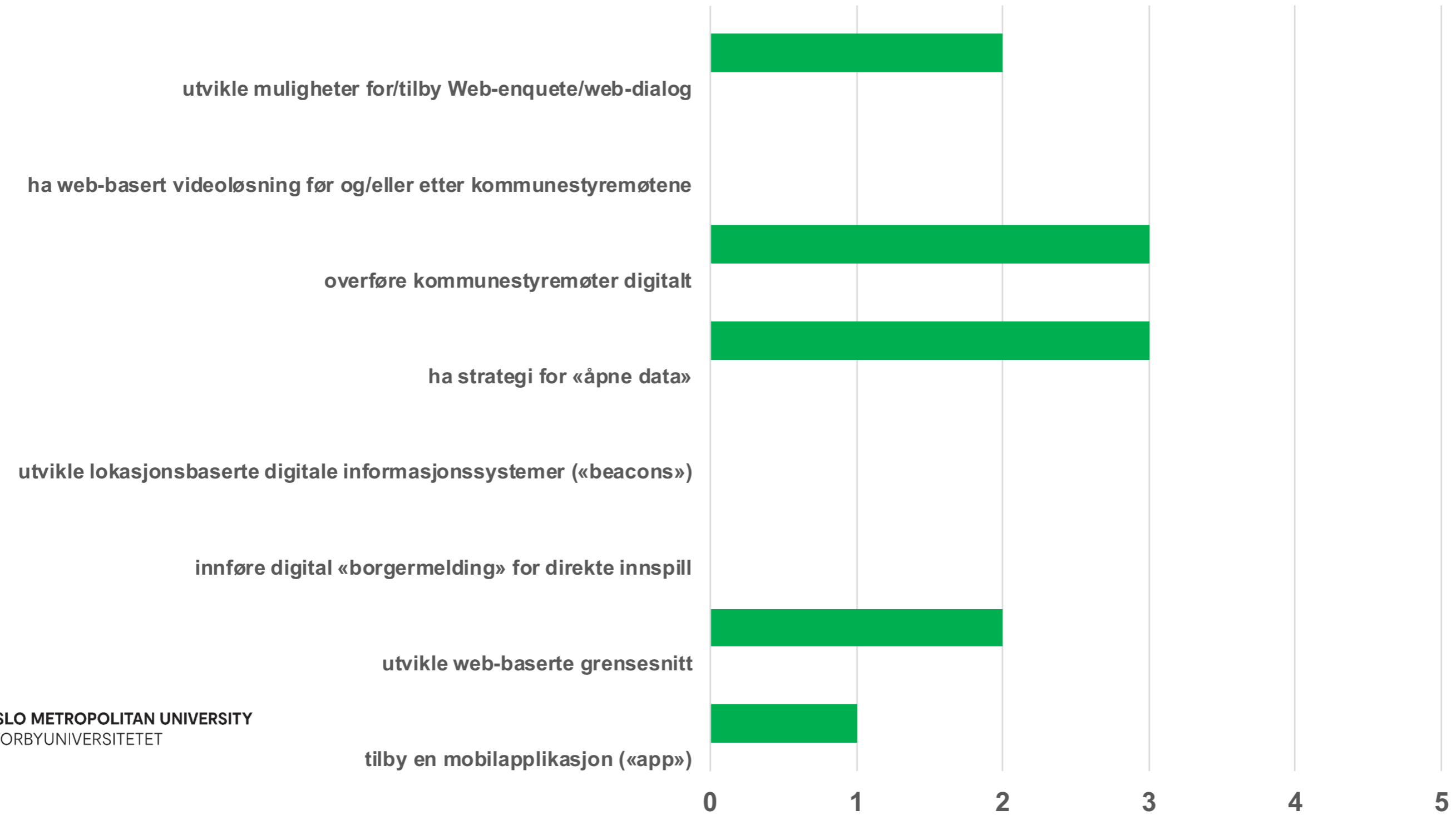
Digitale løsninger

Kommunen planlegger å bruke/videreutvikle...

Digitale løsninger

Kommunen skal...

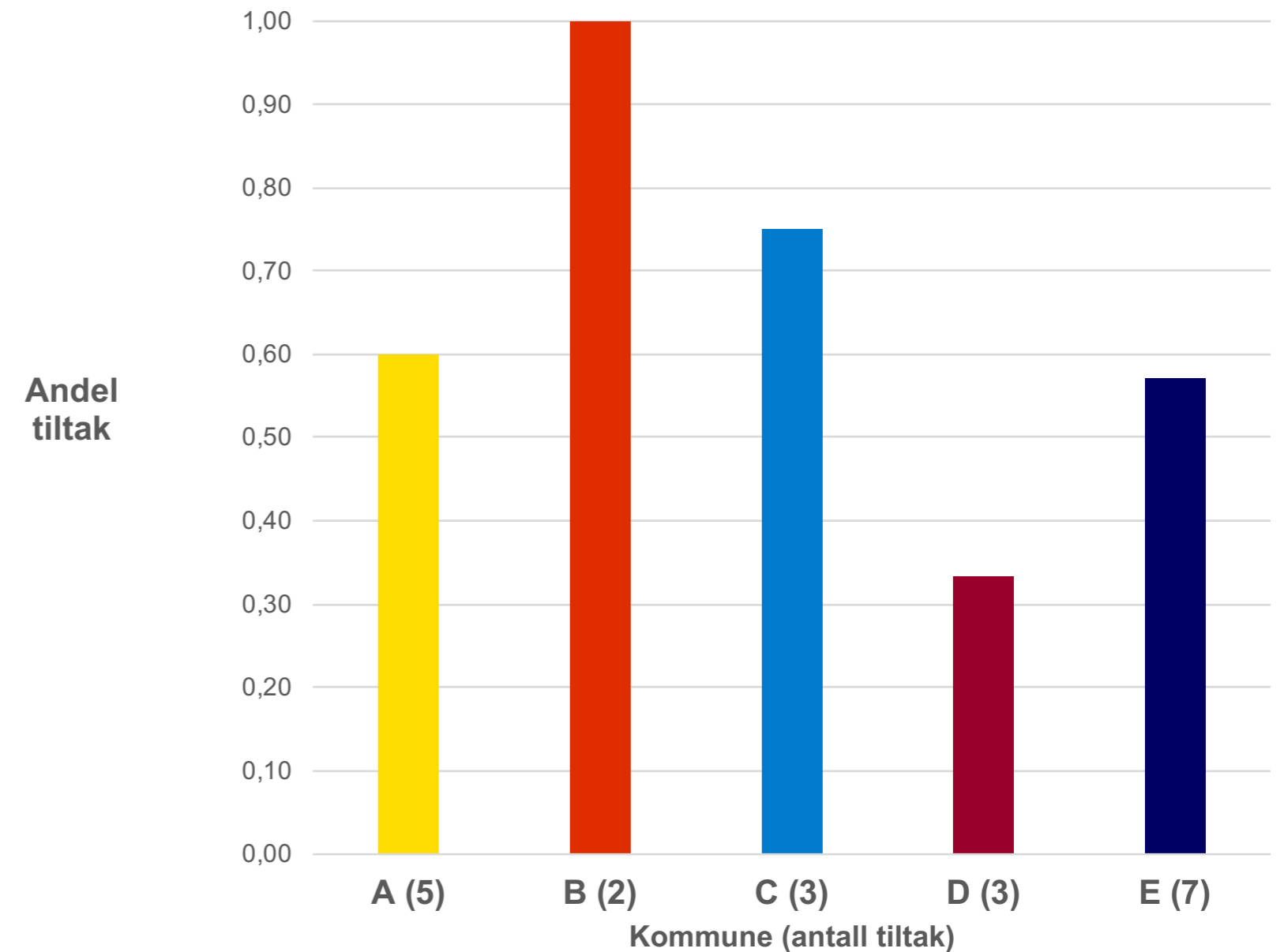
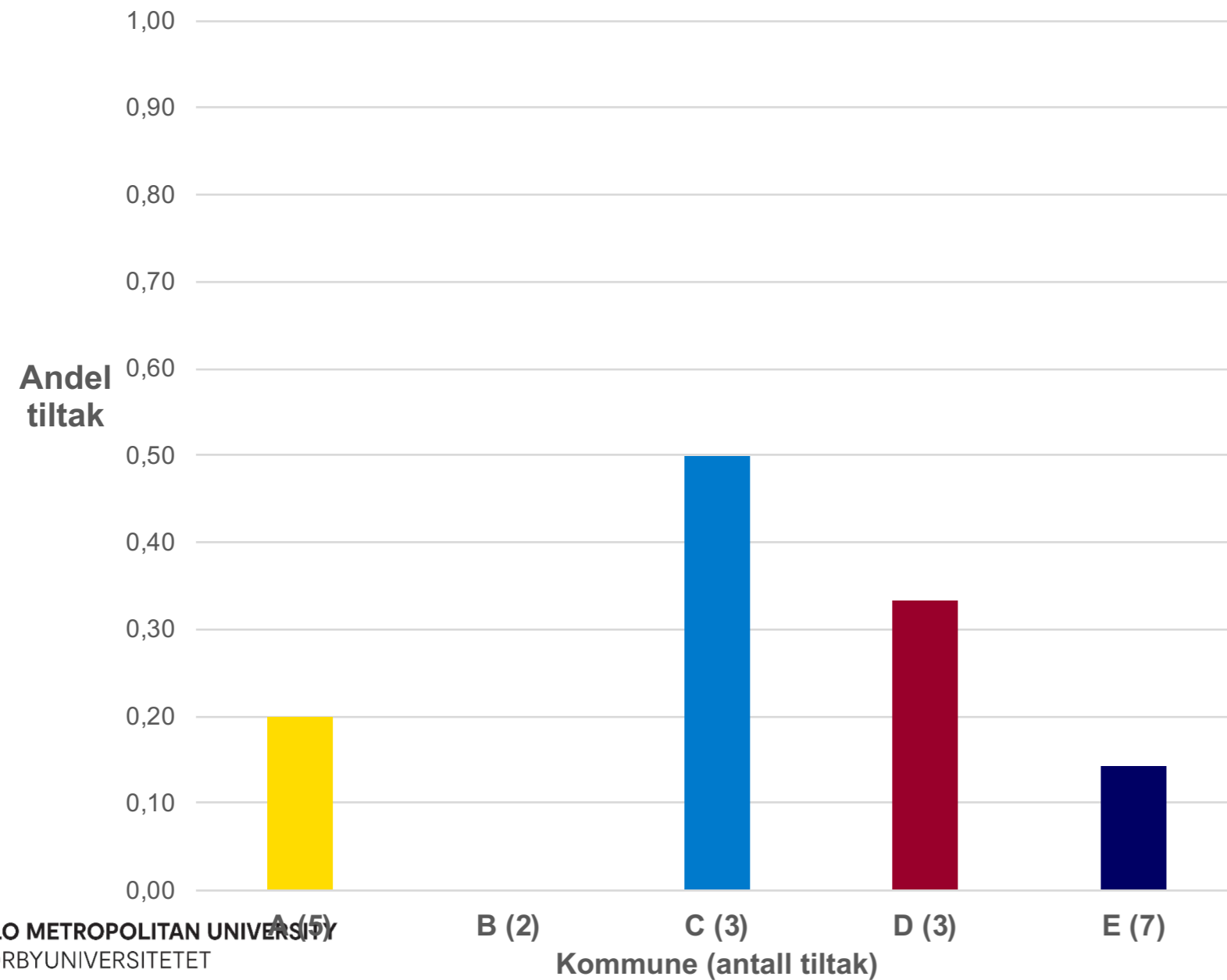
20 tiltak for utvikling av lokaldemokratiet, i Molde, Drammen, Hustadvika, Lillestrøm, Hamarøy og Tysfjord (deles)

- Innbyggeravis
- Fire dialogmøter om lokaldemokrati på ulike steder
- Nærdemokratisk ordning
- Fellesnemnda UNG
- Folkemøter
- Folkemøter og høringer
- Tema- og fokusmøter
- Bli-kjent fond
- Oppgaveutvalg
- Kommuneplan for den nye kommunen
- Nytt kommunevåpen
- Overordnet retningsplan på kommuneområdet
- Verksted og arbeidsdugnad
- Prøveordning med oppgaveutvalg
- Verksted helse- og omsorg og oppvekst/skole
- Informasjon og dialog på sosiale medier
- Høring og tilbakemelding med Eldreråd, næringsliv, elever og lag og foreninger
- Politiske og administrative prosjekter

Hva skal tiltakene brukes til?

Tiltaket skal gi innb. bestemmerende innflytelse

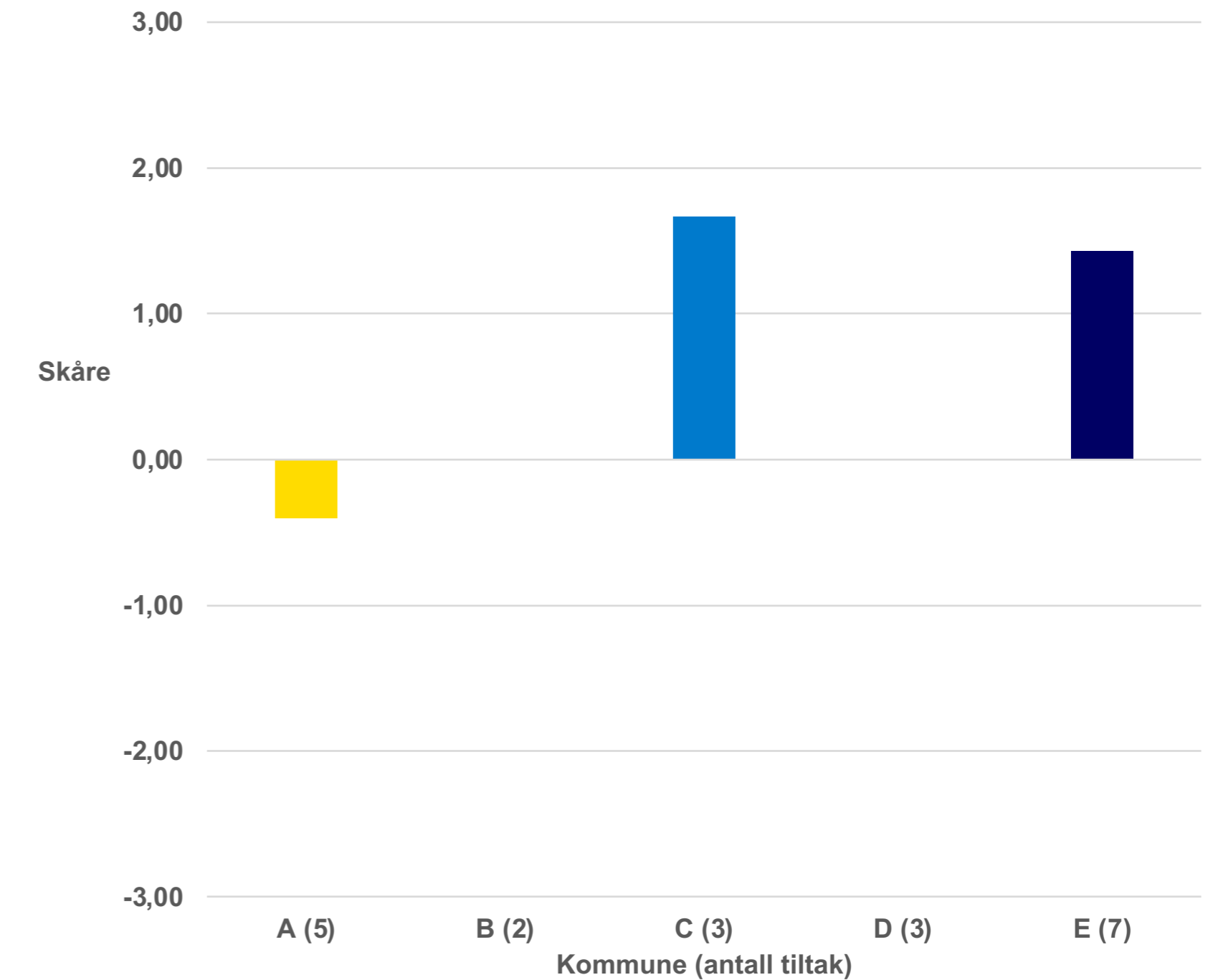
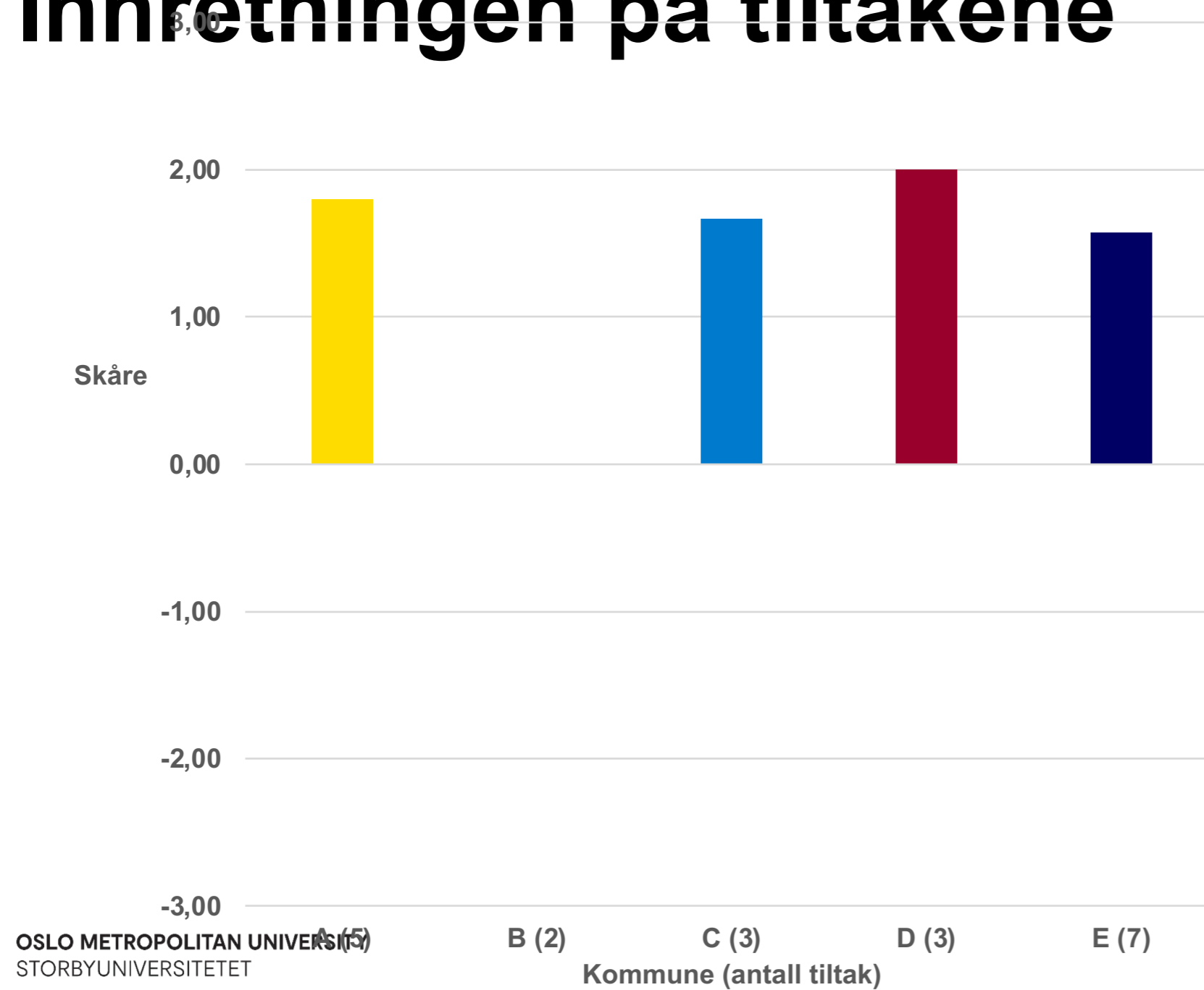
Tiltaket skal sette saker på dagsorden

Innretningen på tiltakene

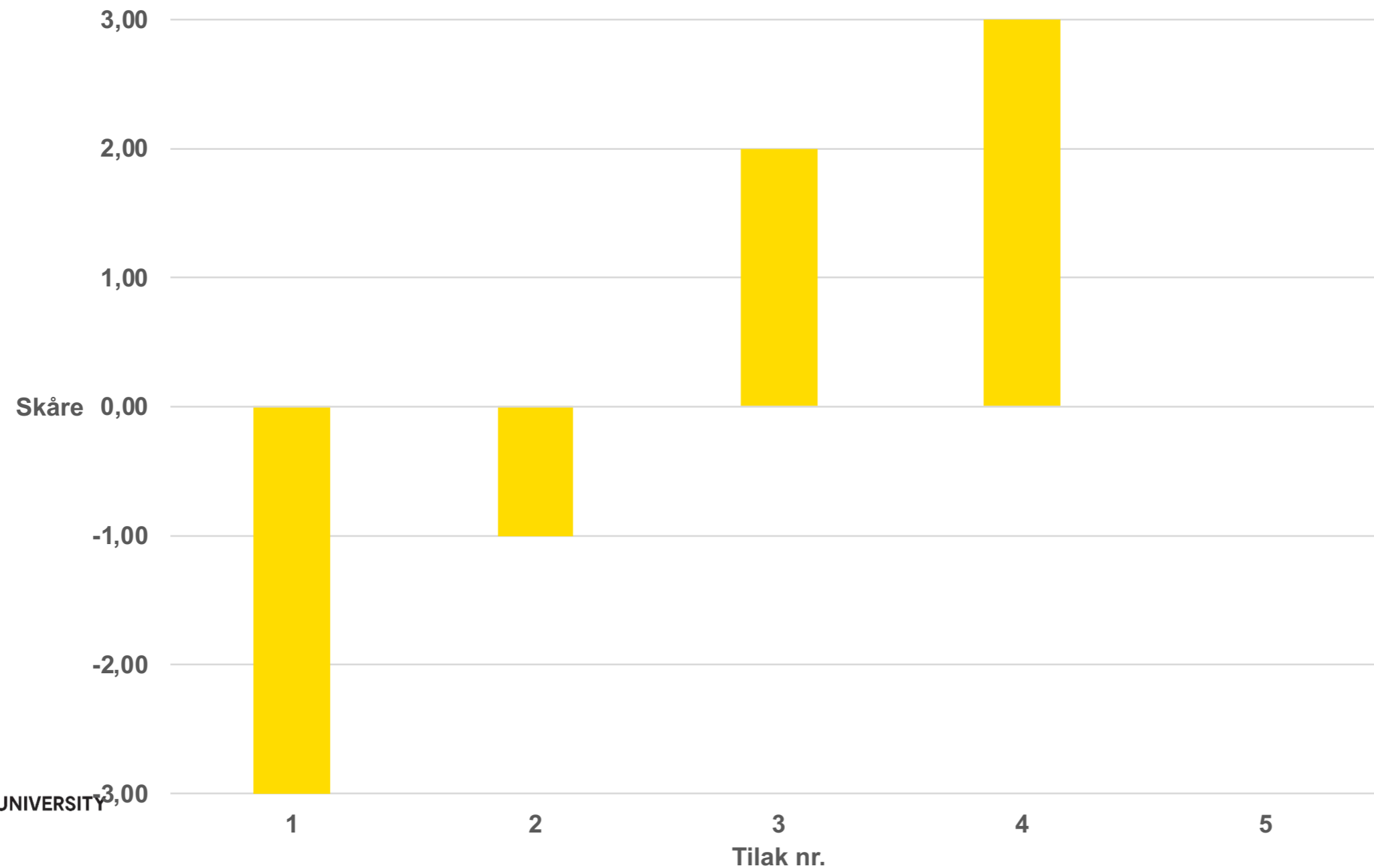
Deltagerne bestemmer mye selv temaer

Temaer mv. spesifisert på forhånd

Store variasjoner i innretning

Kommune A (5): Vekt på diskusjoner/meningsbrytning

Fire demokratiske verdier

- **Inkluderende deltagelse**
 - **Hvem** får delta? Hvordan ivaretas **likhet og meningsrepresentasjon**?
 - Blir alle deltagerne **hørt**?
- **Folkelig kontroll**
 - **Agenda-definering**
 - Prosedyrer for å **behandle** innspill
- **Velfundert deltagelse**
 - Tilgang til **fakta**grunnlag
 - **Meningsbrytning**
- **Innsikt og innsyn**
 - Innsikt: Deltagernes **forståelse** av konteksten
 - **Innsyn**: Allmennhetens **innsyn**

To institusjonelle verdier

- **Effektivitet**
 - Administrative **kostnader og tidsbruk**
 - Deltagernes innsats – hvor **krevende** er tiltaket?
- **Kobling**
 - Hvor tett er tiltaket koblet til det representative systemet?

Hva er formålet med innbyggermedvirkning?

- Bedre beslutninger
- Legitime beslutninger
- Kjenne opinionen
- Øke deltagelse og engasjement blant innbyggerne
- Innsikt, transparens og ansvarliggjøring
- Gi mulighet til innflytelse
- Bedre debatter gjennom refleksjon
- Bygge demokratisk kompetanse og myndiggjøring

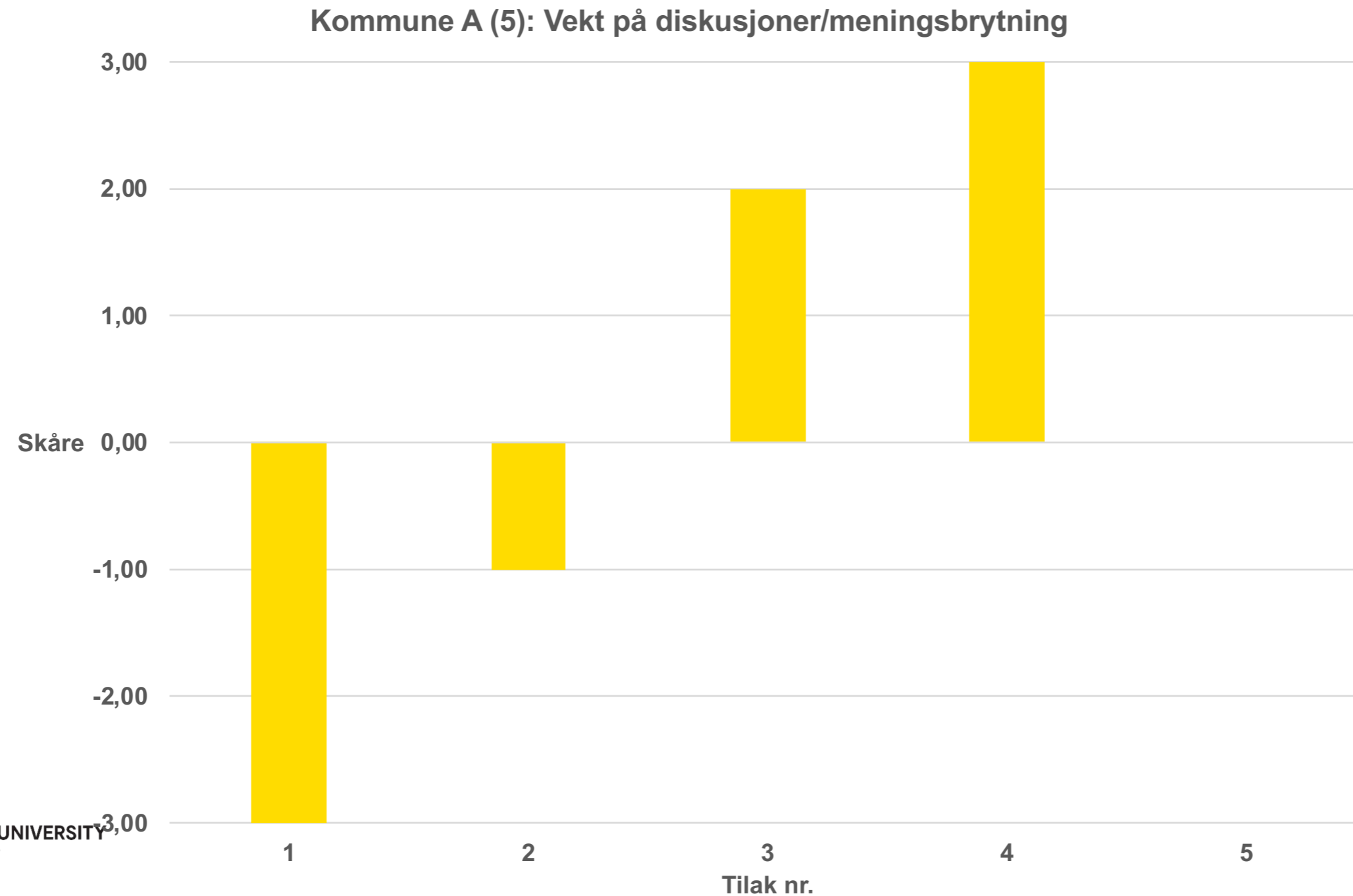
...men alt dette kan ikke oppnås med noe enkelt tiltak eller virkemiddel.

Ingen enkelt-tiltak ivaretar alle formål og verdier

- Bedre beslutninger krever tid, kunnskap og refleksjon...
 - ...men da kan du bare ta med deg noen få.
 - Ressursbruk for kommunen
 - Tidshorison for vedtak
 - En viss andel *hater* å «delta»
 - Skal «noen få» få mer innflytelse?
 - «Noen få» betyr lite for generelt engasjement og transparens, så du vil åpne opp også.
 - Men åpne ordninger reproducerer ulikhet
 - Hvilke grupper skal du invitere spesielt?
- Svaret er sammensatte tiltaksprofiler.

Store variasjoner i innretning

-3="passer svært dårlig" til 3="passer svært bra"

OSLOMET

Takk for oppmerksomheten!

j.e.klausen@stv.uio.no